

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΝΕΟΠΛΟΥΤΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΑΣΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Τι γράφει για τους «νεοπλούτους» εύγενεις ένας χρονικογράφος. Ή καταληκτική σταδιοδρομία του Μπουρβαλαί. Πώς από εύνοιας κλητήρ έγινε μέγας και τρανές. Μιά μοναδική έκθεση ενός άστυνομικού επίθεωρητου. Τέ παρελθόν των επιμελητών και προμηθευτών του Γαλλικού στρατού. Τι γινόταν κατά την εποχή της Γαλλικής επανάστασης, κτλ.

Α τι γράφει για τους νεοπλούτους, στά άρχαια του 18ου αιώνου, κάποιος χρονικογράφος της εποχής του Λουδοβίκου 14ου :

«Ένας άπέραντος νεοπλουτισμός άπλώνεται τώρα στη Γαλλία. Πώς άναπτύχθηκε ; Άπλούστατα : Ένας εύπατριδης τρώει την περιουσία του στις γυναικείες και στά γλέντια. Τά παιδιά του, φορτωμένα από τά πατρικά χρεη, τρώνε τά ύπολοιπα στά δικαστήρια ή έξαντλούνται από την τοκογλυφία. Τά έγγονια του μένου μοναχα με τό ποικαμίο του και με τό ξεθωριασμένο οικόσημό του. Και τά διεύγονια ή τά τρισέγγονα του, ρακενδута κ' άπένταρα, ξεκινούν για τό Παρίσι, φτάουν στό βασιλικό παλάτι — μεγάλο κρηνοτροφείο! — ζητιανεύουν μιá θεοούλα ίπποτου — ίπποκόμο — λακέ, κ' από κεί, σιγά — σιγά, με κανένα γάμο ούρανοκατέβου, με καμιά προμήθεια στό στρατό ή με την ύποστήριξη καμμιάς έξηνατας έρωτόληπτης δουκισσης, ζανχυρωσώνουν τό οικόσημό του. Άλλά ; ... Άλλά τάρα παιά είνε άνεόπλουτοι, δηλαδή γελοιοί, σπάταλοι, άδέξιοι, κ' έχουν ξεχάσει έντωματέ την άληθινή άρχοντία τών προγόνων του !...»

Ύστερ από τόν τρομερό αυτόν άφορισμό — τόν πάντα, δυστυχώς, άληθινό — ή παρελθόντα μερικά παραδειγματα νεοπλούτων κ' καταχραστών της εποχής εκείνης, χαρακτηριστικά κ' διασκεδαστικά.

Στην πόλι Ρέννεσ της Βρετάνης, κατά την εποχή του Λουδοβίκου 14ου, ύπασε ένας ταπεινός ένοριακός κλητήρ. Ήταν γυός χωρικού και λεγόταν Μπουρβαλαί. Τόν είχαν ύμωσ επωνομασει και «Ψάρι», επειδή κοιλιούσσε θαυμασία.

Μιά μέρα ο Μπουρβαλαί ήγγαινε να έπίδωξη μιá κλησι σέ κάποιον όφειλέτη της εκκλησίας, ο όποιος κατοικούσε σ' ένα κοντινό χωριό. Διαβαίνοντας ύμωσ ένα μονοπάτι, συνάντησε τόν κ. Ντε Μπουρβαλαί, εφρώτο πρόεδρος του περιφημού Παρλαμέντου της Βρετάνης, ο έπίσης κληρούσε στην περιφέρεια εκείνη.

«Ο κ. Ντε Μπουρβαλαί του φώναξε ένθυμα :

—Μήπως είδες κυνήγι στό δρόμο σου, παλληγκάρι μου ;

—Ίσως τέσσερες λαγοί πετάχτηκαν ως τώρα μπροστά μου, κύριε «εφρώτε πρόεδρος» !... άσπαρήθηκε με σεβασμό ο νέος.

—Μπά !... Με ξερείς ποιά είμαι ; Μπαρά... Και πού πιά ;

—Νά έπίδωσω μιá κλησι, αήντα μου... Είμαι ένοριακός κλητήρας και με διάταξε ο εφημεριός να ζητρούσω κάποιον κατοπληρωτή...

—Όστε ξερείς και γράμματα, λοιπόν... Δός μου να δω μιá στιγμή την κλησι, να δω πώς την έχεις συντάξει !...

Ο Μπουρβαλαί έδωσε τό έγγραφο κ' ο Μπουρβαλαί, άφού τό διάβασε με προσοχή, έλεπε :

—Μπαρά... Όμορφη σύνταξη στις φράσεις του και πολύ καθαρογραμμένο... Κι ή ορθογραφία του δεν πάει πίσω... Κρίμα, παλληγκάρι μου, να είσαι μονάχα ένας ένοριακός κλητήρας. Και... και αν σου τύχει να βρεθής καμμιά φορά στις Ρέννεσ, ζήτησε να με δής... Ίσως μπροξέσω κάτι να κάνω για σένα !...

Άπό την ήμερα εκείνη άρχιζε ή καταληκτική σταδιοδρομία του Μπουρβαλαί. Δαιμονιομένης ενεργητικότητας άνθρωπος, διαβολοειλε και κλησι κ' όφειλέτη και ξαναγύρισε άμέσως στις Ρέννεσ, όπου παρουσιάστηκε στό μέγαρο του κ. Ντε Μπουρβαλαί, πριν άκόμη εκείνος γυρούσε άπ' τό κυνήγι του !

Τάβωσαν στην άοχη μιá μικρή θέσι βοηθού του διαχειροστού της πε-

ριουσίας του Μπουρβαλαί. Έδειξε τέτοια πίστι κ' άφοσίωσι, ώστε άργότερα ο εύεργέτης του τόν έκανε διαχειροστή και έμπιστό του, ή δε κυρία Ντε Μπουρβαλαί τόν πάντρεψε με την εύνοιαμένη καμαριέρα της. Στά 1687 ο Λουδοβίκος 14ος όνόμασε τόν κ. Ντε Μπουρβαλαί γενικό έπιμελητή τών οικονομικών του κράτους, ο δε δραστήριος Μπουρβαλαί, ο έπιλεγόμενος «Ψάρι», έγινε τό δεξι χέρι του Μπουρβαλαί κ' άπόκτησε παντοδυναμία κ' άστεια πλούτη.

Τό να άπαριθμήσουμε τά ταφάκια, τά όποια άπόκτησε μέσα σέ λίγα χρόνια, καθώς και την κολοσσιαία περιουσία του, θα ήταν κάτι τό άδύνατο. Άρκει να σκεφθήςτε ότι όλόκληρη σχεδόν ή μεγάλη Γαλλική έπαρχία Μπρι ήταν ιδιοκτησία του, ότι έκτισε για ιδιαίτερη κατοικία του τό πολυτελέστατο μέγαρο της πλατείας Βανδύμ, τό όποιο σφάζεται άκόμη και χρησιμοποιεί ως ύπογειό της Δικαιοσύνης, κ' ότι έγινε αναρθημένη πύργου στό πιο ρομαντικό μέρη της Γαλλίας !...

Στό μέγαρο του έδινε μεγαλοπρεπή έσπασ. Σίχνασαν σ' αυτός ή πιο μεγάλης προσοκμότητας του Παρισίου, ποιήτριες και άλλα μέλη της βασιλικής Ακάδη, ο δε δούξ της Όυλεάνης — άδελφός του Λουδοβίκου 14ου — ήταν άπ' τούς στεναότερους φίλους του Μπουρβαλαί.

Έννοείται ότι όλοι αυτοί ο άριστοκράτα χρονοκάνθαροι, ενά γλυνοτοκοπούσαν εις βάρος της γενναιοδωρίας του άλλου έπιλεγόμενου «Ψάρι», δέν έπαυαν, ωστόσο, να κοροιδιούν τόν άδέξιμο τράτοιο και τίς γκαφες, στις όποιες κάθε λίγο έφευγε ο τυχερός νεόπλουτος !...

Οι μεγαλύτεροι ύμωσ νεόπλουτοι της εποχής εκείνης ήσαν οι ευγενικοί έπιμελητά τών οικονομικών του κράτους κ' οι «προμηθευτά του στρατού».

Στό 1755, ο άστυνομικός επίθεωρητής Μενιέ δημοσίευσε μιá έκθεσι του — εύρισκόμενη σήμερα στη βιβλιοθήκη άρχαίων χειρογράφων του Μουσείου «Καρναβαλέ», στό Παρίσι — ή όποια είχε τόν εξής τίτλο : «Έκθεση μέλλουσα να χρησιμοποιηθή από τούς συγχρόνους ιστοριογράφους, περιλαμβάνουσα την προέλευσι, την καταγωγήν, τά όνόματα, την ζώνη, τά καλά ή κακά ήθη, τάς συνηθείας, τά πορτραίτα και την σταδιοδρομίαν τών σεβαστών μας κ. κ. γενικών έπιμελητών και προμηθευτών του στρατού, όσοι έχρημάτισαν τοιούτοι από τό 1720 ως τό 1750» !...

Σ' αυτό τό άπολαυστικό χειρόγραφο βρίσκονται ή εξής αυθεντικές πληροφορίες, για τά παντογύρα αυτά πρόσωπα της εποχής εκείνης, ένδεικτικά της έκθαμβωτικής σταδιοδρομίας τών και του κύματος του νεοπλουτισμού, τό όποιο είχε πλημμυρίσει τότε ή Γαλλική πρωτεύουσα .

«Ο περίφημος Μπραγκυός ξεκίνησε όρφανός και ζυπόλυτος άπ' τό Μομπελιέ, κ' ήρθε στό Παρίσι έχοντας για μόνη περιουσία του έξη σκουριασμένα έυράφια. Έγκαταστάθηκε σ' ένα πεζοδρόμιο, έγινε ύπαθριος... κουρεύς, και σέ 8 χρόνια κατήντησε...έκατομμυριούχος και γενικός έπιμελητής τών οικονομικών του κράτους !

Ο Μπουρντά ήρθε πεινασμένος άπ' τό χωριό του Μπαγιόν—ήταν χωριό τότε ή σημερινή πόλις—στό Παρίσι. Άρχισε τό σταθίο του ως όδοκαθαριστής, άλλαξε χίλια επαγγέλματα και μέσα σέ 12 χρόνια — γενικός έπιμελητής της πειά — πάντρεψε μιá ύποβητημένη άνεμιά του με τόν άδελφό του ύπουργού κόμητος Ντε Μασώλτ, δινοντας της για προικα ένδ εκ α όλόκληρα έκατομμύρια χρυσά φράγκα !

Ο Μπρισάρ ήταν δικαστικός κλητήρ στό Ειρηνοδικείο του χωριού Πουασού. Στά 1735 ανέλαβε την προμήθεια κρεβατιών στά στρατιωτικά νοσοκομεία της Γαλλίας. Έγινε πο-

Ο Μπουρβαλαί διάβασε με προσοχή τό έγγραφο...

λυεκατομμυριοσχο, άγόρασε τόν τίτλο τού κόμητος Ντέ Πουασού κι έγινε φεουδαρχικός κυρίαρχος άπόλυτος τής περιφέρειας εκείνης, στην όποια άλλοτε, σκοτισμένος και μ' ένα ραβδί στό χέρι, έξασκούσε τά ταπεινά καθήκοντά του !
 'Ο γενικός έπιμελητής Ντεντελαί ντέ λά Γκάρντ πουλούσε ζυδί με τού άσκι στους δρόμους. 'Ο Σαμπόν ντέ λά Μπουαζιέρ κι' ό Ντανζέ ήσαν καμαριέρηδες. Κι' ό περίφημος Τεσιέ χτένιζε μαλλιά γιά τίς...περρούκες !...

*Ας άφήσουμε τήν έποχή αυτή κι' άς έρθουμε σέ άλλη νεώτερη : Τήν έποχή τής Γαλλικής Έπαναστάσεως και τών Ναπολεοντείων πολέμων.

Ό νεόπλουτοι όργιζόν τώρα άνάμεσα στίς τάξεις τών προμηθευτών τού στρατού. 'Ο τρομερός Σαιν - Ζύστ, ό όποίος έστειλε στή λαμπιόμο άρκετές έκατοντάδες άισχροκερδών προμηθειών, έγραψε σέ μιά έκθεσί του, ότι «μέσα σέ ένδεκα μήνες ό διάφοροι προμηθευτάί τού στρατού κατεγράθησαν τρία όλόκληρα δισεκατομμύρια χρυσών φράγκων» !...

Δέν ελχαν κι' άδωο όμοιοι καινούριοι να ενε...καταρασταί ! Από τήν έπίσημη έφημερίδα τού κράτους — τόν «Μηνώτα» τής 12 'Απριλίου 1798 — μαθαίνουμε τήν έξης άμίμητη άπολογία τού συλληφθέντος ως καταραστού Γκωσσελέν, προμηθευτή τού στρατού τής 'Ιταλίας, επί τής άρχιστρατηγίας τού Μεγάλου Ναπολέοντος :

«Ανυγκάζομαι, γράφει, να κλέβω τή Δημοκρατία μας γιά τούς έξης λόγους : «Όταν παρουσιάσω τούς λογαριασμούς μου στόν έλεγκτρή τών δαπανών, πρέπει να τού πληρώσω «μίντζας κρυφά ένα 10 % τούλάχιστον. Κατόπιν, μόλις γίνει ό έλεγχος κατά τόν τρόπο αυτό, ό λογαριασμός μου πάνε στόν διευθυντή τών οικονομικών ύπηρεσιών, γιά να βγάλή τού ένταλμα. Γιά νά τόν καλοπιάσω να διατάξει γρήγορα τήν πληρωμή, τού δίνω κρυφά άλλα 15 % χαράτσι, άλλοιώς ούτε με χρόνια δέν θα μπορούσα να εισπράξω τά λεπτά μου. Κατόπιν ξεπεφτώ στόν γενικό ταμία, γιά να πληρωθώ τού ένταλμά μου, και γιά να μου δώση μιά εύνοική σειρά προτεραιότητας στήν πληρωμή, πρέπει κι' αυτός να «τσιμπήση» τούλάχιστον άλλα 15—20 % ! Είνε, λοιπόν, να μήν κλέβω τή Δημοκρατία, όταν έχει τέτοιους ύπαλλήλους ;»

Η χαριτομένη αυτή ήπολογία έβασε τόν Γκωσσελέν άπ' τόν τουφεκισμό, με τόν όποιο τόν άπειλούσε ό Βοναπάρτης. 'Όστόσο, βαφτίστηκε από τόν μεγάλο Κορσικανό ως «λοποδότης τού άισχρότερου είδους», σέ μιά άλλη έκθεσί του προς τού Διευθυντή τής Γαλλίας !...

Και γιά να κλείσουμε τού άρθρο μας, παραθέτουμε τού έξης άπολυτότου άνέκδοτο, παρμένο άπ' τ' Απομνημονεύματα τού στρατηγού Λαντριέ, άρχηγού τού 'Ευτελείου τής Στρατιάς 'Ισπικού :

«'Ο άρχιστρατήγός μας Βοναπάρτης, γράφει ό Λαντριέ, μάς έστειλε σήμερα τόν προμηθευτή Βιδάντ, άπ' τή Βενετία, γιά να σινονηθή σχετικά μαζί μου... 'Ο άρχικέλυτρος αυτός μάς είχε άλλαξοπισήσει σχεδόν με τά ξινόκρασά του και με τά ψόφια βόδια, που μάς προέθευε διαρκώς, και γι' αυτό μανόνιο εναντίον του.

«'Όστόσο, είχα διαταγή άπ' τόν άρχιστρατηγό να τόν περιποιηθώ — μάς έκανε πιστώσεις, βλέπετε, και τόν είχαμε ανάγκη ! — και γι' αυτό στό τραπέζι τού είχα και μουσική, γιά να τόν καλοπιάσω !...

Στά τελευταία όμως δέν κρατήθηκα, κι' είπα κρυφά σ' έναν τραπεζοκόμο να τού σερβίρη ρουμί άπ' τή δική του τήν προμήθεια. 'Ο Βιδάντ ζευατισμένος, ξεροκατάπι, κι' έπειτα, δακρυμένος άπ' τή δριμύτητα τού διαβολικού ποτού, μου ειπε :

—Νά με δηλητηριάσετε προσπαθείτε, πολιτα στρατηγέ ; ...
 Κι' έγώ τού άποκρίθηκα δυο πύ σαρκαστικά μωρούσα :
 —Νά μάς δηλητηριάσετε προσπαθείτε, πολιτα προμηθευτάί !... 'Από τού δικό σας ρουμί πίνετε !...
 Κόκκαλο ό παληάνθρωπος !...»

ΠΑΝΣΕΛΕΣ
ΛΟΓΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Κάθε μιά έποχή χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερο τύπο τρέλλας. 'Η οική μας έποχή χαρακτηρίζεται από τή μοναχία τής ταχύτητας.

*Ανατόλ Φράνκς

'Ο λαός ήσπασει εύκολότερα από τά άτομα τά γεγονότα.

Βοατοόρ

Γιατί τά λάθη τού έμπόρου πάντα τόν όφελουν ;
 Γιατί όταν τόν βιάζονται, τά πληρώνει ό άγοραστής ;
 *Έδ. Παγιέρων

Δέν πρέπει κανείς να ταπεινόναται σέ κανένα άλλον, εκτός από τήν μητέρα του.
 *Α λ φ ρ. Γκι ν ι β ύ ν

ΑΠ' ΤΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ
ΕΚΚΛΕΚΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Η άσπληρέτης τού στρατηγού Δ. Γρίβα. Πώς τιμώρησε έναν ταγματάρχη έπως τού άξιζε. «Ως πού έπρεπε να κυνηγηθών οι Τούρκοι. Πώς τήν έπαθε ό φρουράρχης Λαρίσισης ταγματάρχης Ψ... 'Ο 'Αφεντούλης και ή άρρωστη κόρη τού ζυλεμπέρου πού είχε ανάγκην...γαμπρού γιά να γίνη καλά, κτλ.

Είνε γνωστή εις τούς άρχαιότερους άξιωματικούς μας ή στρατιωτική άσπληρότης τού στρατηγού Δ. Γρίβα, άρχηγού τού στρατού τής Θεσσαλίας κατά τά γεγονότα τού 1888.

Τά παρακάτω άνέκδοτα είνε ένδεικτικά τού χαρακτήρος του αυτού, ό όποίος έχει μείνει παροιμιώδης στό στρατό μας.

Όταν έγιναν στό 1883 οι συγκρούσεις τού Καραλή - Δερβέν, μεταξύ τών Έλληνων και Τουρκικών προφυλάκων, ό Γρίβας διέταξε τηλεγραφικά έναν ταγματάρχη να πάρη τού τάγμα του και έντός δύο ώρων να ξεκινήση γιά τόν τόπο τής συμπλοκής.

'Ο ταγματάρχης τότε, διατάζοντας ή φοβούμενος, ρώτησε τόν στρατηγό τού «σε ποιόν να παραδώση τού άναρρωτήριού» τού τάματός !

Κι' ό Γρίβας, μαριώδης από τήν όργη του, τού έστειλε τού άκόλουθο τηλεγράφημα :

«Παραδώσατε διοίκην τάγματός σας εις άρχαιότερον άξιωματικόν, αναλάβετε σεις διευθύνον άναρρωτηρίου, αναμείνατε άφίειν διαδόχου σας και εκτίσατε μετά ταύτα ποιήν τεσσαρακοθημέρου φυλακίσεως» !...

Τήν ίδια έποχή ό Γρίβας έπιθεωρούσε ένα τάγμα, έτοιμο να βαδίση γιά τά σπόρα, και με λίγες λέξεις σότησε στους άξιωματικούς και όπλιτες τού άπόλυτου άφοσίωσι στό καθήκον τούς.

'Ο άντισυνταγματάρχης Μ..., διοικητής τού τάματός αυτού, ρώτησε κατόπιν τόν Γρίβα :

—Αν νικήσουμε τούς Τούρκους, αρχηγέ, ώς πού πρέπει να τούς κυνηγήσουμε ;

—'Ός τήν «Κόκκινη Μηλιά» ! άποκρίθηκε ό Γρίβας χαρακτηριστικά.

—Κι' άν νικήθωμε, πού διατάσσετε να όρισθ σημείο ύποχωρήσεως ; Ξαναρώτησε ό άντισυνταγματάρχης.

—Σαράντα ήμέρες φυλακή, χωρίς άντισηνταγματάρχη, τής ποινης άρχολένης από τής στιγμής ταύτης ! ήταν ή απάντησις τού γενναίου και ήρωικού Γρίβα.

Μιά μέρα, στη Λάρισα, έγινε συμπόλιό ή ξέω από κάποια ταβέρνα μεταξύ με-

θισμένων πολιτών και στρατιωτών.

Τυχαία περνώντας από κει ό τότε φρουράρχης Λαρίσισης ταγματάρχης Ψ..., έπενθε ή άποπροσώπως και χάρισε τούς συμπλακέντας.

Μόλις ό Γρίβας, μέραχρος τότε στη Λάρισα, τού έμαθε αυτό, τιώρησε με μηνιαία φύλαξιόν του ταγματάρχη, γιατί «ό καθήκον τού φρουράρχου είναι να διατάσση, και ουχι να έκτελή καθήκοντα περιπολάρχου ή άστονομικών κλητήρων» !...

'Ο άείνηστος ιατρός και καθηγητής τού Πανεπιστημίου Θεόδωρος 'Αφεντούλης έκλήθη κάποτε να έπισκεψή τήν κόρη ένός πλουσιωτά, άλλα άμορφώτου ζυλεμπέρου, ή όποία έπασχε από άγνωστο και μωστηριώδη νόσο.

'Ο 'Αφεντούλης τήν έξήτησε με προσοχή, βόηκε από τί «έπασχε» ή νέα, και γράφοντας — Λατινικά, βέβαια — μιά συνταγή, τήν έδωσε στόν πατέρα, λέγοντάς του :

—Τό φάρμακον τούτο θα θεραπειή καθολοκληρίαν τήν προσφιλή κόρην σας !...

'Ο άφελής ζυλεμπέρου, από τή χαρά του, έξασχε να ρωτήση από τί έπασχε ή κόρη του, και καταφυλάωντας βιαστικά τά σκαλοπάτια, έτρεξε στό πλησιέστερο φαρμακείο.

'Ο φαρμακοποιός, διαβάζοντας τή συνταγή, έσπασε στά γέλια, και τήν έπέστρεψε στόν έχθμιβο ζυλεμπέρου, λέγοντάς του :

—Δέν έχω τέτιο φάρμακο... Ρωτήση σέ άλλο φαρμακείο !...

'Ο δυστυχής πατέρας, άπό γύρισε έτσι δυν - τρία φαρμακεία, προκαλώντας τήν ειδημία τών φαρμακοποιών, στενοχωρήσε τέλος έναν άπό αυτούς και τού έήτησε από τού ή ή συνταγή.

Κι' εκείνος τού έξήτησε, χαχανίζοντάς τήν :

—Άδει να βοήτε παρεμβύς γαμπρό γιά τήν κόρη σας !...

Έξω φρενών ό ζυλεμπέρου, έτρεξε να σινονητή τόν 'Αφεντούλη, και με ύβρος καταστενοχωρημένο, τού ειπε :

—Έξωθώατε, τί είνε τούτο που μου έφτιασες ; ...

Δέν μου τού έλεγες έμένα, τούλάχιστον ; ...

—Φίλε μου, τού ειπε ό 'Αφεντούλης, ό γιατροί είνε γιατροί, και γράφουν τίς συνταγές Λατινιστί... Δέν είναι προσενητάδες, γιά να τρέχουν προς εύρεσιν γαμπρού !...